

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 0 8 2 5 1 1 1 1 M

JESENSKI IZPITNI ROK
ŐSZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

==== Izpitna pola 1 ====

1. feladatlap

Obča zgodovina

Egyetemes történelem

Četrtek, 28. avgust 2008 / 90 minut

2008. augusztus 28., csütörtök / 90 perc

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelő lapot is kap.

**SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA**

Navodila kandidatu so na naslednji strani.

A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

*Ta pola ima 20 strani, od tega 3 prazne.
A feladatlap 20 oldalas, ebből 3 üres.*

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

A feladatlap 25 feladatot tartalmaz. Összesen 60 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is. A feladatok megoldásakor támaszkodjon a képanyagra!

Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

Prazna stran
Üres oldal

ANTIČNA KULTURNA TRADICIJA AZ ÓKOR KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGE

1. V grškem svetu je nastalo veliko različnih mestnih držav – polis.
Naštejte dva vzroka za nastanek velikega števila mestnih držav.
Katere znane grške polis so na karti 1 označene s številkami 1, 2 in 3?

A görög világban sok különböző városállam, polis alakult ki.

Írja le a városállamok kialakulásának két okát.

Melyik ismert görög polisokat jelölik a számok (1, 2 és 3) az 1. számú térképen?

(3 točke/pont)

Karta 1

(Vir: Pastar, Z., in Sobotkiewicz, J., 2004: Zgodovina 1, Delovni zvezek za zgodovino, str. 42. DZS. Ljubljana)

1 _____

2 _____

3 _____

2. Polis so bile središča celotnega političnega, gospodarskega, družbenega in drugega življenja. Razložite spodaj navedene pojme.

A polisz jelentette az egész politikai, gazdasági, társadalmi és egyéb élet központját. Magyarázza meg az alább felsorolt fogalmakat.

(3 točke/pont)

AVTARKIJA / AUTARKIA

AVTONOMIJA / AUTONÓMIA

ELEVTERIJA

3. Ena najznamenitejših grških polis, Atene je spreminjala svojo politično ureditev. Politik Solon je uvedel v Atenah številne reforme. Opišite njegovo politično reformo in vključite v opis dva elementa te reforme.

Az egyik legismertebb görök polisz, Athén változtatott politikai rendszerén. Szolón sok reformot vezetett be Athénban. Ismertesse Szolón politikai reformját; a reform leírása két elemet foglaljon magába.

(2 točki/pont)

4. Konec 6. stoletja pr. Kr. je Klisten v Atenah uvedel nove reforme.
Zakaj je v Atenah uvedel ostrakizem?
Navedite posledice za osebo, ki jo je doletel ostrakizem.

A 6. század végén Kleiszthenész újabb reformokat vezetett be Athénban.

Miért vezette be Athénban az osztracizmust?

Milyen következményekkel járt ez arra a személyre nézve, aki az osztracizmus áldozata lett?

(2 točki/pont)

Slika 1: Ostrakon

(Vir: Tukidides, 1958: Peloponeška vojna, str. 79. DZS. Ljubljana)

5. V Periklejevem času je atenska demokracija dosegla vrhunec.
Kdo je sestavljal atensko ljudsko skupščino?
Kako so v Periklejevem času podeljevali uradniške službe?

Periklész idejében élte az athéni demokrácia virágkorát.

Kik alkották az athéni népgyűlést?

Milyen módon osztották Periklész idejében a hivatalnoki állásokat?

(2 točki/pont)

6. V Periklejevem času so Atene postale eno najlepših antičnih mest. Kje v Atenah ležijo v njegovem času zgrajeni oziroma preoblikovani templji boginji Ateni in boginji Nike?

Periklész idejében Athén az egyik legszebb antik város volt.

Hol állnak az ő idejében épült, illetve átalakított Athéné és Niké istennők szentélyei?

(1 točka/pont)

Slika 2: Atene

(Vir: Artner, T., 1968: Srečanje z antično umetnostjo, str. 128. Mladinska knjiga. Ljubljana)

7. Druga najpomembnejša grška polis, Šparta, je imela svojevrstno družbeno sestavo. Naštejte tri špartanske družbene sloje in enega opišite. Pri opisu navedite vsaj dve značilnosti sloja.

A másik legfontosabb görög polisznak, Spártának sajátos társadalmi összetétele volt.

Soroljon fel három spártai társadalmi réteget, és egyet jellemezzen is. Leírásában sorolja fel e réteg két jellemzőjét.

(2 točki/pont)

8. Posebnost Šparte je bila njena vzgoja.
Glede na spodnje besedilo navedite temeljni cilj špartanske vzgoje.
Iz spodnjega besedila navedite tri značajske lastnosti, ki so jih pridobili mladi fantje s špartansko vzgojo.

Spárta különlegességét a nevelés jelentette.

Az alábbi szöveg alapján nevezze meg a spártai nevelés célját.

Soroljon fel három jellemvonást, amelyet a fiatal fiúk neveltetésük során szereztek.

(2 točki/pont)

Dojilje so vzgajale dojenčke tako, da pri jedi niso bili izbirčni, da se niso bali teme, da se niso bali samote, da so se osvobodili zaničevane slabovoljnosti in jokavosti ...

Spartanskih dečkov pa Likurg ni dajal v roke kupljenih ali najetih pedagogov, niti ni smel nihče obdržati svojega sina in ga vzgajati po svoje, temveč je vse, takoj ko so dopolnili sedem let, vzel k sebi in jih razdelil v horde, v katerih so skupaj rasli, bili deležni enake vzgoje in se navajali biti vedno skupaj: tako pri igri kot pri resnih zaposlitvah. Za vodjo horde so izbrali tistega, ki se je izkazal z modrostjo in borbenim pogumom. Drugi so se zgledovali po njem, ga ubogali, podrejali so se njegovim kaznim, tako da je bilo bistvo vzgoje vaja v poslušnosti. Starešine so ponavadi prisostvovali njihovim igram in pogosto celo izzvali prepir in pretep, da so se temeljito prepričali, kakšen značaj ima vsak posamezen mladenič.

Branja in pisanja so se učili le toliko, kolikor so potrebovali. Vsa nadaljnja vzgoja je težila k temu, da so bili brezpogojno pokorni, da so prenašali napor in se učili zmagovati v borbi. Starešine so zaradi tega kasneje, ko so bili starejši, urjenje zaostri, ostrigli so jih do kože in jih navadili, da so hodili bosí ter goli izvajali vaje.

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2003: Zgodovina 1, str. 97. DZS. Ljubljana)

9. Med Atenami in Šparto se je stopnjevalo nasprotovanje, ki je privedlo tudi do vojne med obema polis.
Navedite razliko med vodilnima grškima polis glede gospodarstva.
Navedite politično-vojaški povezavi, ki sta jima načelovali.
V katerem stoletju se je začela vojna med tema dvema polis?

Athén és Spárta közt fokozódott az ellentét, és ez háborúba vezette a két poliszt.

Nevezze meg a két vezető görög polisz közti gazdasági különbséget.

Nevezze meg azt a két politikai-katonai kapcsolatot, amelyet vezettek.

Melyik században kezdődött el a háború e két polisz között?

(3 točke/pont)

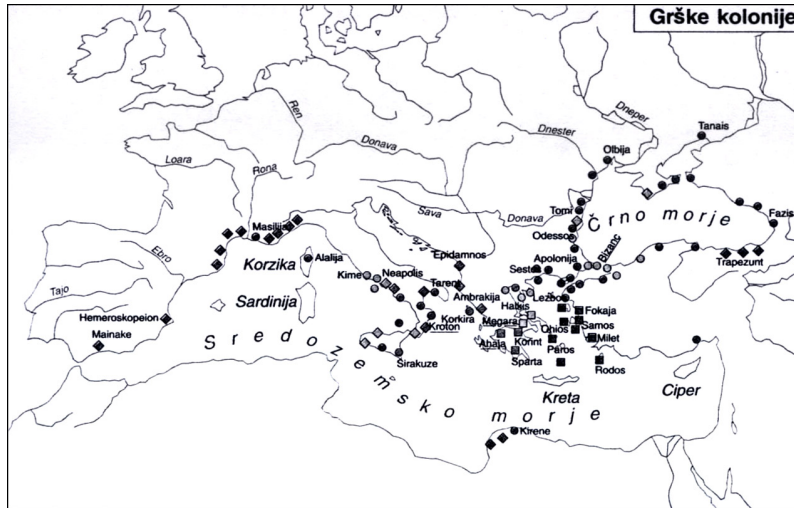
10. Velika grška kolonizacija je potekala od 8. do 6. stoletja pred Kristusom. V krajšem razmišljanju opišite veliko grško kolonizacijo in pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: tri vzroke za kolonizacijo, tri smeri (območja) kolonizacije ter dve posledici kolonizacije za Grke in dve posledici za preostali svet.

A nagy görög gyarmatosítás a Kr. e. 8. századtól a 6. századig zajlott.

Rövid elemzésben ismertesse a nagy görög gyarmatosítás folyamatát. Vegye figyelembe a következőket: a gyarmatosítás három okát, a gyarmatosítás három irányát (területét), valamint a gyarmatosítás két következményét a görögök és a világ többi részére nézve.

(5 točk/pont)

Karta 2: Grška kolonizacija

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2003: Zgodovina 1, str. 93. DZS. Ljubljana)

11. Kljub politični razdrobljenosti grškega sveta je bila med Grki zelo močna zavest o skupni pripadnosti. Med elementi, ki so vplivali na pripadnost enotnemu grškemu svetu, so tudi olimpijske igre.

Obkrožite tri črke pred pravilnimi trditvami, povezanimi z olimpijskimi igrami.

A politikai széttagoltság ellenére a görögök körében nagyon erős volt az összetartozás tudata. Az olimpiai játékok is azon elemek közé sorolhatók, amelyek az egységes görög világhoz való tartozást erősítették.

Karikázza be a három helyes állítás betűjelét az olimpiai játékokkal kapcsolatosan.

(3 točke/pont)

- A Olimpijske igre so bile zgolj športna prireditve, ki je povezovala Grke.
Az olimpiai játékok csak sportrendezvények voltak, amelyek egyesítették a görögöket.
- B Olimpijske igre so potekale od leta 776 pr. Kr. v Olimpiji na Peloponezu.
Az olimpiai játékok Kr. e. 776-tól zajlottak a Peloponnészoszon, Olümpiában.
- C Zmagovalce so ob Zevsovem templju okronali z oljčnimi vejicami.
A győzteseket Zeusz szentélyénél olajágakkal koronázták meg.
- D Olimpijske igre so bile posvečene Zevsu, prve pa naj bi po legendi pripravil junak Herakles.
Az olimpiai játékokat Zeusz tiszteletének szentelték, az elsőt a legenda szerint állítólag a hős Héraklész készítette elő.
- E Tekmovalci so se pomerili v maratonskem teku.
A versenyzők maratoni futásban is összemérték erejüket.
- F Na igrah so lahko sodelovali samo Grki, doma na Peloponezu.
A játékokon csak a peleponnészoszi görögök vehettek részt.

12. Grška arhitektura je izoblikovala tri gradbene sloge. Na črte pod slikami napišite te sloge.

A görög építészet három építészeti stílust alakított ki. A kép alatti vonalra írja oda e stílusok megnevezését.

(2 točki/pont)

Slike 3, 4 in 5: Grški gradbeni slogi

(Vir: Pastar, Z., in Sobotkiewicz, J., 2004: Zgodovina 1, Delovni zvezek za zgodovino, str. 65. DZS. Ljubljana)

13. Najpomembnejše vsegrško preročišče, kjer je bilo tudi svetišče, je bilo v Delfih. Navedite ime svečenice, s pomočjo katere je potekalo prerokovanje.

Delphoi volt a legfontosabb összgörög jósvda, amely egyben szentélyül is szolgált. Nevezze meg azt a papnőt, aki a jóslás mesterségét űzte.

(1 točka/pont)

14. Grki so razvijali tudi znanosti, matematiko, astronomijo, zgodovino pisje, geografijo, filozofijo in medicino. Glede na vir rešite nalogi:
Pomenujte pomembno besedilo, ki ga prepoznate v spodnjem dokumentu.
Navedite dva elementa iz dokumenta, ki ju zdravniki še danes spoštujejo.

A görögök fejlesztették a tudományt: a matematikát, a csillagászatot, a történetírást, a földrajzot, a filozófiát és az orvostudományt is. A forrás alapján oldja meg a feladatokat:

Nevezze meg azt a fontos szöveget, amelyet az alábbi dokumentumban felismer.

A dokumentumból soroljon fel két elemet, amelyet az orvosok mindmáig követnek.

(3 točke/pont)

Prisegam pri Apolonu, ozdravljalcu, pri Asklepiju, Higieji in Panakeji, za priče kličem vse bogove in vse boginje, da bom po svojih zmožnostih in svoji presoji izpolnjeval to prisego in obljubo. Učitelja, ki me je naučil zdravniške umetnosti, bom spoštoval enako kot svoje starše, skupaj z njim se bom preživljal in mu v stiski nudil vse potrebno; njegove otroke bom spoštoval enako kot lastne brate in jih brezplačno in brez sleherne obveze poučil o zdravniški umetnosti, če bodo to želeli. Predpise, nauke in vse ostalo znanje bom zaupal svojim sinovom, sinovom svojega učitelja ter učencem, ki so pisno zavezani in zapriseženi po zdravniškem zakonu, sicer pa nikomur drugemu. Zdravniška navodila bom po svojih zmožnostih in presoji dajal v korist bolnikom; vzdržal se bom navodil, ki bi jim škodovala in jim prizadejala kaj žalega. Nikomur ne bom dal smrtonosnega sredstva, četudi bi me prosil, in tega tudi ne bom svetoval; prav tako ženski ne bom dal splavila. Čisto in pošteno bom živel in gojil svojo umetnost. Ne bom operiral bolnikov, ki bolehajo za kamni, ampak bom to prepustil možem, ki se ukvarjajo s tem. V katerokoli hišo bom vstopil, bom vstopil v korist bolnikov, brez slehernega hotenega krivičnega in pogubnega namena, zlasti pa brez telesnega poželenja po ženskah in moških, svobodnih in sužnjih. Kar bom med zdravljenjem videl ali slišal, tudi kar zadeva življenje ljudi in ni povezano z zdravljenjem, kar se ne sme nikoli razvedeti v javnosti, bom o tem molčal in to štel za skrivnost. Če bom izpolnjeval to prisego in je ne bom kršil, naj užijem sadove življenja in svoje stroke in naj bom pri vseh ljudeh na dobrem glasu; če pa jo bom kršil in bom krivo prisegal, naj me zadene prav nasprotno.

(Vir: Čepon, R., 2000: *Medicinska terminologija*, str. 91. DZS. Ljubljana)

15. Grki so imeli pomembno vlogo pri zgodovinopisju. Ime očeta zgodovinopisja je pripadlo Herodotu, pomembno mesto v zgodovinopisju pa pripada tudi Tukididu. Navedite, katero vojno v grški zgodovini je opisal Herodot in katero Tukidid.

A görögök fontos szerepet töltek be a történetírásban is. A történelem atyja megnevezés Hérodotoszt illeti meg, de Thuküdidésznek is jelentős szerepe van a történetírásban.

Melyik háborút írta le Hérodotosz és melyiket Thuküdidész a görög történelem kapcsán?

(2 točki/pont)

16. Literarno ustvarjanje se je razvilo pri Grkih in pozneje Rimljanih. Povežite stolpca grških in rimskih literarnih ustvarjalcev z njihovo dejavnostjo tako, da črko iz levega stolpca prenesete v desni stolpec, pred ustrezno ime.

Az irodalmi tevékenység a görögöknél, később pedig a rómaiaknál is fejlődött.

Kösse össze a görög és római irodalmárokat jelölő oszlopot a tevékenységekkel úgy, hogy a tevékenységet jelölő betűjelet a megfelelő szerző elé teszi.

(3 točke/pont)

D	dramatika
drámairodalom	_____ Cicero
		_____ Plavt / Plautus
G	govorništvo
ékesszólás	_____ Ajshil / Aiszkülosz
L	lirika
lírai költészet	_____ Horacij / Horatius
		_____ Sapfo / Szapphó
		_____ Demosten / Démoszthenész

17. Pojasnite pojme, ki so značilni za antiko.

Magyarázza meg az antik korra jellemző fogalmakat.

(3 točke/pont)

OLIGARHIJA / OLIGARCHIA

HELENIZEM / HELLENIZMUS

ROMANIZACIJA / ROMANIZÁCIÓ

18. Grki so bili izjemni umetniki, nekatera dela kiparjev so se ohranila do današnjih dni. Obkrožite črki pred znamenitima grškima kiparjema.

A görögök kiváló szobrászok voltak, egyes műveik mindmáig fennmaradtak. Karikázza be két híres szobrász előtti betűjelet.

(2 točki/pont)

- A Apel
- B Pindar / *Pindaros*
- C Miron
- D Leonida / *Leonidasz*
- E Tales / *Thalész*
- F Fidija / *Fidiasz*

19. V obdobju helenizma se je središče kulture in znanosti preneslo iz grškega sveta v Aleksandrijo. Kratko pojasnite vlogo (funkcijo) Muzeiona in navedite dva znanstvenika iz tega obdobja.

A hellenizmus idejében a kultúra és tudomány központja a görög világból Alexandriába helyeződött át.

Röviden magyarázza meg a Museion szerepét, valamint nevezzen meg két tudóst ebből az időszakból.

(2 točki/pont)

20. Rimljani so izjemno razvili pravo, nekatera rimska določila in pravila so se ohranila tudi v današnjih zakonih.

Navedite zapise, ki so osnova rimskega prava iz leta 450 pr. Kristusom.

Kako so se imenovali rimski uradniki, ki so imeli sodno oblast in so vsako leto objavili nove temeljne zakone?

Leta 212 je cesar Karakala izdal Constitutio Antoniniana. Kaj je določal ta zakon?

A rómaiaknak jól fejlett jogrendszerük volt, egyes római határozatok és szabályok fennmaradtak a mai törvényekben is.

Nevezze meg azokat a feljegyzéseket a Kr. e. 450. évből, amelyek a római jogrendszer alapjait jelentették.

Hogyan nevezték azokat a római hivatalnokokat, akik bírói hatalommal rendelkeztek, és minden évben új alaptörvényeket hoztak?

212-ben Caracalla császár kiadta a Constitutio Antoninianát. Mit határozott meg ez a törvény?

(3 točke/pont)

21. V rimskem obdobju je prišlo do reforme koledarja.
Kako se je imenoval reformirani koledar, ki smo ga pri nas uporabljali do 16. stoletja?

A római korban sor került a naptár megreformálására is.

Hogyan nevezték a megreformált naptárt, amely nálunk a 16. századig volt használatban?

(1 točka/pont)

22. Rimska arhitektura je bila zelo dobro razvita.
Pojasnite funkcijo oziroma dejavnosti, ki so potekale v spodaj navedenih objektih.

A római építészet nagyon fejlett volt.

Magyarázza meg az alább felsorolt épületek szerepét, illetve azokat a tevékenységeket, amelyek benne zajlottak.

(4 točke/pont)

Slika 6: Gladiatorjev boj

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2003: Zgodovina 1, str. 171. DZS. Ljubljana)

ARENA / ARÉNA

CIRKUS / CIRKUSZ

ODEON / ODEON

TERME / FÜRDŐ

23. Navedite naslov znamenitega Vergilovega epa.

Nevezze meg Vergilius híres eposzát.

(1 točka/pont)

24. Na rimsko religijo je močno vplivala grška. Bogovi so imeli podobno vlogo in naloge. Spodaj naštetim grškim in rimskim bogovom in boginjam dopišite ustrezna poimenovanja pri Rimljanih oziroma Grkih.

A római vallásra nagy hatással volt a görög. Az isteneknek hasonló szerepük és feladatuk volt. A felsorolt görög és római istenekhez és istennőkhöz írja oda a megfelelő görög és római megnevezésüket.

(3 točke/pont)

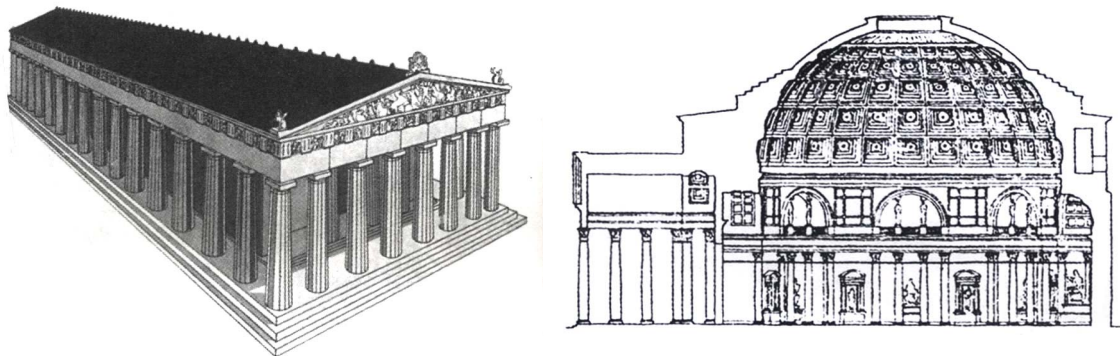
Grki	Rimljani	Rimljani	Grki
Görögök	Rómaiak	Rómaiak	Görögök
ZEVS	_____	MINERVA	_____
ZEUSZ	_____		
AFRODITA	_____	JUNONA	_____
ARES	_____	MERKUR	_____
		MERKÚR	_____

25. Navedite imeni dveh najbolj znanih svetišč v Atenah in Rimu.

Nevezze meg Athén és Róma két legismertebb szentélyét.

(2 točki/pont)

Slika 7: Grško in rimsko svetišče

(Vir: Pastar, Z., in Sobotkiewicz, J., 2004: Zgodovina 1, Delovni zvezek za zgodovino, str. 60, 95. DZS. Ljubljana)

Prazna stran
Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal